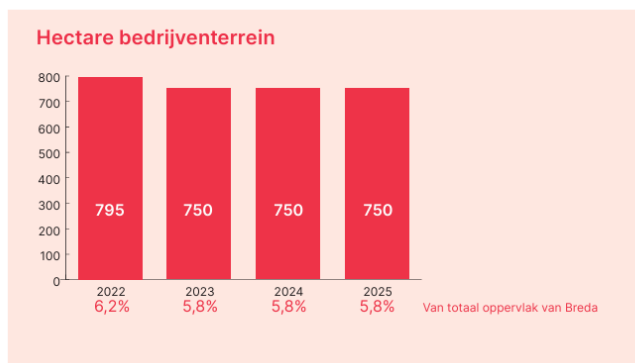
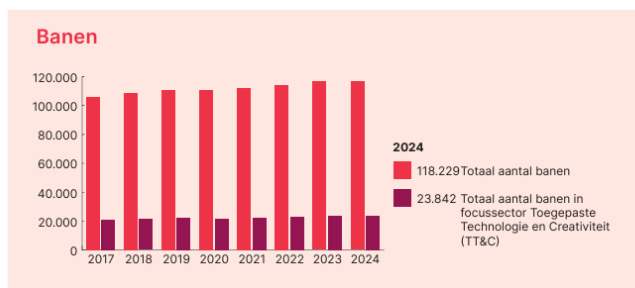
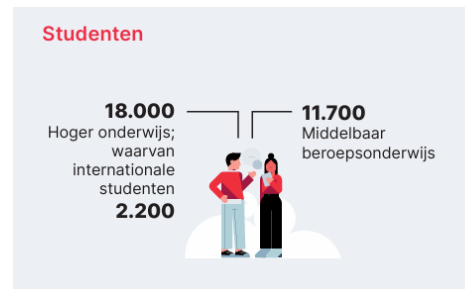
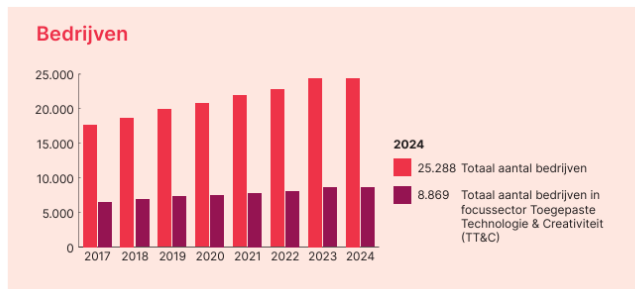

Ondernemend Breda

Programma 2

Ondernemend Breda

Infographics t.b.v. jaarstukken 2025.
 Meest recente realisatiecijfers. In de cijfers kunnen afrondingsverschillen voorkomen.
 Een definitieoverzicht van de kengetallen is opgenomen in de bijlage.

TERUGBLIK OP ONZE AMBITIE

Toegepaste technologie & creativiteit

In 2025 kreeg onze ambitie voor Toegepaste Technologie en Creativiteit (TT&C) een duidelijke versnelling. Dit kwam door extra inzet op het ecosysteem rond TT&C en de samenwerking met partners. We organiseerden het eerste TT&C-zomerevenement.

Daarnaast maakten we samen met bedrijven, organisaties en de overheid het ambitiedocument Innovatiedistrict. Daarmee brachten we alle partijen bijeen rond één gezamenlijke opgave: Breda aantrekkelijk houden voor bedrijven en talent in een snel veranderende wereld. In dit document beschrijft de Advisory Board een gedeeld perspectief en een aanpak binnen vijf strategische domeinen.

Met de aankoop van het pand aan de Slingerweg 7 zetten we een belangrijke stap in de uitvoering van de ruimtelijke strategie voor het Innovatiedistrict.

Werklocaties en bedrijventerreinen

In 2025 werkten we aan toekomstbestendige werklocaties door een Ruimtelijke Economische Visie op te stellen. Deze visie sluit aan op de uitgangspunten van de Omgevingsvisie en geeft richting aan hoe we onze werklocaties verder ontwikkelen. Het helpt ons om bestaande terreinen te vernieuwen, nieuwe locaties zorgvuldig vorm te geven en bewuste keuzes te maken voor bedrijven die goed passen bij Breda. Daarmee leggen we een stevige basis om ook in de toekomst voldoende ruimte te bieden voor ondernemen en werkgelegenheid.

Verbeter Breda

In 2025 werkten we verder aan het verkleinen van verschillen in Breda. Hoewel het goed gaat met de stad, zien we dat niet alle Bredanaars dezelfde kansen hebben. Zorgen over bestaanszekerheid, gezondheid, veiligheid en toekomstperspectief blijven voor een deel van de inwoners dagelijks voelbaar. Via het programma Verbeter Breda hebben we, samen met partners, ingezet op het vergroten van kansengelijkheid. Dat deden we vanuit alle vier de programma's van de begroting met een gerichte inzet vanuit programma 2. De gemeentelijke inzet binnen Verbeter Breda was hierbij een belangrijk fundament. De kracht van het programma zit in het ongelijk investeren daar waar het moet. In 2025 is bewust extra ingezet in buurten waar de opgaven het grootst zijn. Door deze gerichte en gebiedsgerichte aanpak zetten we stappen richting meer gelijke kansen voor alle Bredanaars.

Grote Projecten

In 2025 zetten we grote stappen in de ontwikkeling van nieuwe woongebieden in Breda. Binnen CrossMark startte de bouw van woningen op meerdere locaties en werkten we aan de plannen voor de Broedplaatsen. Ook startte de planvorming voor het Haveneiland. Met een nieuwe rijksbijdrage kwam de totale steun voor CrossMark en 't Zoet uit op € 101,3 miljoen. Voor het Chassékwartier, de Molsparking en de Koepel zijn belangrijke studies en afspraken gemaakt. Het gebiedsperspectief Gasthuisvelden-West is vrijgegeven voor participatie en marktconsultatie. De openbare ruimte in de binnenstad heeft een kwaliteitsimpuls gekregen en is passend bij de ambitie 'Stad in een park'. Het gaat om de herinrichting van de Vlaszak, de aanleg van het Seeligpark en de oplevering van het eerste deel van de nieuwe bevaarbare rivier de Nieuwe Mark.

Cultureel Erfgoed

Breda groeit. Daarom is het belangrijk dat erfgoed zichtbaar blijft in de stad. We verbinden erfgoed met plannen voor de leefomgeving. Zo behouden we oude gebouwen en plekken en maken we tegelijk ruimte voor nieuwe ontwikkelingen.

Erfgoed krijgt meer betekenis wanneer we de verhalen erbij vertellen. Dit doen we bij activiteiten zoals Open Monumentendag. We gebruiken erfgoed ook als inspiratie voor cultuur in Breda.

Thema Stimuleren economische ontwikkeling in Breda

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

In 2025 stelden we samen met de partners in de Advisory Board het ambitiedocument voor het Innovatiedistrict Breda (IDB) vast. Hiermee legden we een breed gedragen toekomstbeeld vast inclusief actielijnen. Zo werken we met partners in de stad samen aan diverse initiatieven. Dit zorgde voor een duidelijke versnelling in de gezamenlijke inzet op innovatie, vernieuwing, ondernemerschap, talentbinding en het ontwikkelen van een nieuw type vestigingsklimaat. Deze inzet is belangrijk voor de concurrentiekracht van onze economie en voor andere maatschappelijke opgaven. We droegen in 2025 verder bij aan een toekomstbestendige economie door te onderzoeken hoe we ondernemers beter kunnen bereiken. Via ondernemersgemeenschappen brachten we in kaart welke rol zij kunnen spelen bij digitalisering, duurzaam ondernemen en arbeidsproductiviteit. Ook spraken we af om gezamenlijke bijeenkomsten te organiseren. Hierdoor werden onze programma's voor meer ondernemers toegankelijk.

We voerden het Actieplan Arbeidsmarkt uit. We startten onder andere twee initiatieven om jong talent te binden en te behouden 'ENTER Breda' en het 'mkb-traineeship'.

Internationale contacten, bezoeken en bijeenkomsten leverden in 2025 waardevolle kennis en nieuwe verbindingen op. Deze kennis en netwerken zetten we samen met partners uit het onderwijs en het bedrijfsleven in voor onze economische ambities. De community Breda Internationals bleef actief en groeide verder.

Het college stelde in 2025 de nieuwe ruimtelijke economische visie vast. De gemeenteraad bespreekt deze visie in 2026. We startten in 2025 met het uitvoeringsplan dat bij deze visie hoort en werken dit in 2026 verder uit.

Met Bredata begeleidden we in 2025 de stad bij de verdere digitale transitie. Dit deden we door te innoveren, te verbinden en te leren. We werkten samen met het netwerk van partners uit overheid, ondernemers, onderwijs en inwoners 'het Bredata-ecosysteem'. We versterkten de toepassing van digitale innovaties die bijdragen aan de leefbaarheid, bereikbaarheid en gastvrijheid van de stad. We testten onder meer nieuwe technieken om drukte tijdens grote evenementen te meten en plaatsten wegdek- en luchtkwaliteitssensoren. Dit deden we binnen het Dutch Metropolitan Innovations-netwerk (DMI) gezamenlijk met het Ministerie van I&W en ander gemeenten. Innovaties, zoals de Druktemeter en het bezoekersdashboard zijn succesvol ingevoerd en structureel ondergebracht bij partners. Hierdoor beschikken onder andere het Ondernemersfonds, Breda Marketing en afdelingen binnen de gemeente over actuele inzichten in druktepatronen en bezoekersstromen. Deze ervaringen vormen de basis voor verdere opschaling van digitale toepassingen en het netwerk gezamenlijk testen.

In 2025 kreeg team Bredata landelijke erkenning door de verkiezing tot 'Meest Positieve Overheidsorganisatie'. We betrokken inwoners en partners actief bij digitale ontwikkelingen via 'Talk of the Town' bijeenkomsten over drones, digitale balans en femtech en via het congres 'AI in de stad'. Hiermee versterkten we de samenwerking tussen lokale en nationale partijen. De actieve rol in de landelijke City Deal AI in de Stad heeft de positie van Breda als lerende en innovatieve stad verder bestendigd. Ook deelden we kennis uit de proeftuin Hazeldonk en maakten we ervaringen met digitale inclusie, zoals de lessen van de meldingen bij het Informatiepunt Digitale Overheid (IDO), landelijk toegankelijk. Daarmee droegen we bij aan meer bewustwording en kennisdeling over digitale inclusiviteit.

Verrassende Stad – Bezoekersstad

We werkten in 2025 intensiever samen met onze partners in de binnenstad. Daardoor sluiten onze gezamenlijke acties beter aan op de kwaliteit en beleving die we nastreven. We kozen bewust voor een gerichte aanpak van horeca, evenementen en programmering. Deze keuzes dragen bij aan een aantrekkelijk en leefbaar centrum.

Met gebiedsprofielen brachten we de kansen per deelgebied in beeld. Dat helpt ons en onze partners om initiatieven beter te richten en op elkaar af te stemmen. Ook ontwikkelden we een toeristisch dashboard. Daarmee bundelen we relevante gegevens en gebruiken we deze voor beter onderbouwde besluiten.

We versterkten het profiel van Breda als gastvrije en creatieve stad. Daarbij hoort aandacht voor duurzaam toerisme binnen Landstad De Baronie. Twee nieuwe beleefroutes en de samenwerking met regiogemeenten droegen hieraan bij.

Samen met onze partners maakten we de winterprogrammering sterker en zichtbaarder. 'Breda Straalt' kreeg hierdoor meer samenhang en aantrekkingskracht. Tot slot maakten we met 'Royal Roots' het koninklijke verhaal van Breda beter zichtbaar en beleefbaar voor inwoners en bezoekers.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

1. Innovatiedistrict Breda (IDB)

- We stelden samen met onze partners een gedeelde ambitie op voor het Innovatiedistrict Breda. Het bijbehorende uitvoeringsprogramma geeft richting aan de volgende te zetten stappen. Verschillende leden van de Advisory Board hebben zich aan de actielijnen gecommitteerd.
- We versterkten het ecosysteem door extra ruimte te bieden aan startups via de uitbreiding van de B'WISE Incubator. Ook organiseerden we meerdere bijeenkomsten rond TT&C en breidden we de Advisory Board van het IDB uit.
- We versterkten het speerpuntcluster robotisering en AI met innovatieprogramma's in onder meer de zorg en de agrofoodsector. Het aantal partners groeide naar circa 60. Daarnaast organiseerden we het tweedaagse XXL Robotics event en ontwikkelden we samen met Stichting Breda Robotics een nieuwe toekomstvisie om door te groeien naar een Europees topcluster.
- We stelden de gebiedsvisie op voor het Slingerweggebied. Dit is de plek waar we de Robot Campus Brabant gaan ontwikkelen voor robotica-innovaties en nieuwe vormen van productieautomatisering.
- We versterkten het speerpuntcluster Games & Creative Technology met de uitbreiding van de B'GAME Incubator, waar inmiddels 17 Games & Creative Tech-startups zijn gevestigd en een actief ecosysteem is. Door de sterke vraag is inmiddels ook een wachtlijst ontstaan voor nieuwe bedrijven die zich willen vestigen in de incubator. Ook organiseerden we de Dutch Game Week, inclusief de Dutch Game Awards, breidden we het e-sportsprogramma uit en waren we aanwezig op diverse internationale beurzen.
- We onderzochten de beschikbaarheid van groeifinanciering voor TT&C-bedrijven. Op basis daarvan verkennen we nu de haalbaarheid van een regionaal investeringsfonds voor scale-ups.
- We ontwikkelden de economische invulling voor de gebiedsontwikkeling van 't Zoet. Daarbij maakten we een eerste aanzet voor de placemaking.

2. Ondernemen met Lef

- Start en Groei

- We sloten het vierjarige programma Business Coach Breda af. In totaal hebben we met dit programma 827 ondernemers gecoacht, 146 workshops, trainingen en netwerkevents georganiseerd met in totaal 4.500 deelnemers. 95% van de deelnemers die een eigen bedrijf zijn gestart, is nog steeds actief aan het einde van de programmaperiode.
- De B'WISE Incubator werd uitgebreid met een tweede verdieping waardoor het aantal units is verdubbeld. Een Founders Academy is gestart en vanuit het Startersliff fonds zijn kredieten verstrekt aan startups.
- Vernieuwing van het mkb
 - We voerden de pilot MKB West-Brabant Vernieuwt uit en sloten deze af met een grote bijeenkomst voor ondernemersgemeenschappen. We lanceerden vanuit de pilot een nieuwe aanpak voor 'Toekomstgesprekken' en ontwikkelden een prototype van de AI-assistent ROBIN. Hiermee kunnen accountmanagers en ondernemers snel informatie vinden van allerlei overheden tegelijk.
 - We zorgden voor programma's die ondernemers helpen bij toekomstbestendig ondernemen. Dit deden we meestal in samenwerking met partners. Actief lopende programma's in 2025 waren Cirkelstad voor biobased bouwen, Breda Circulair, Digiwerkplaats MKB en de Circulaire Werkplaats, Brabant Coaches en de regiodeal Impact Ondernemen.
- Internationalisering
 - We versterkten onze internationale oriëntatie en samenwerking binnen de TT&C-ambitie. In 2025 organiseerden we een ondernemersreis naar de Hannover Messe en namen we deel aan een economische missie van de Provincie naar Japan in oktober.
 - We versterkten het internationale vestigingsklimaat met activiteiten en bijeenkomsten, zoals International Women's Day Breda (maart 2025), Women for Women Breda editie III en diverse bijeenkomsten voor het HR Network Breda Internationals.
 - We werkten samen met Lviv en Wroclaw binnen het Memorandum of Understanding (MoU). In februari 2025 brachten we een bestuurlijk bezoek aan Lviv en we organiseerden meerdere gezamenlijke activiteiten.
- Arbeidsmarkt

We voerden verschillende projecten van het Actieplan Arbeidsmarkt uit:

 - We lanceerden het digitale platform van ENTER Breda (project dat zich richt op het aantrekken en behouden van tech-talent).
 - We ontwikkelden het mkb-traineeship voor jong talent bij mkb-bedrijven.
 - We organiseerden de derde editie van Women for Women, waarin ambassadeurs met een regionaal netwerk internationale talenten ondersteunen die de Nederlandse arbeidsmarkt willen betreden.
- Dienstverlening aan ondernemers
 - We startten in 2025 met de Strategische Aanpak Ondernemersdienstverlening. Daarmee werken we aan een eenduidige positionering van accountmanagement en aan dienstverlening die beter aansluit op de behoeften van ondernemers.
 - We actualiseerden de dienstverleningspiramide en liepen samen met collega's uit de hele organisatie de klantreis van de ondernemer door. Op basis van deze inzichten passen we processen aan waar dat nodig is.

- We constateerden een duidelijke behoefte aan één ondernemersloket. Eind 2025 startten we met de verkenning hiervan. Deze verkenning krijgt in 2026 een vervolg en moet leiden tot een breed gedragen voorstel.
 - De aanpak sluit aan op de pilot MKB West-Brabant Vernieuwt.
 - Met de komst van een acquisiteur op het Innovatiedistrict geven we verdere invulling aan de acquisitie van bedrijven met het TT&C-profiel.
- BredaBusiness als platform
 - Het platform BredaBusiness ging verder als onderdeel van Breda.nl/ondernemen. Hierdoor is de profilering en zichtbaarheid verder versterkt.
 - We zijn het platform verder aan het ontwikkelen op basis van de behoeften en uitdagingen van ondernemers. Ook breiden we het platform stapsgewijs uit met specifieke sectoren en doelgroepen.
 - We blijven ondernemers inspiratie en praktische tools bieden, met aandacht voor onze positie als internationale hotspot voor TT&C. De digitale functie van het platform wordt meegenomen in de verkenning naar één ondernemersloket.

3. Werklocaties

- We werkten in 2025 aan de uitwerking van Rithmeesterpark fase 2. In de Omgevingsvisie Breda 2040 is hiervoor een zoekgebied opgenomen. We onderzochten hoe de programmatische opgave hier kan landen, in samenhang met het gebiedsperspectief voor Zuidwest. In 2026 starten we de consultatie over dit perspectief.
- Voor Bavel werkten we aan de inkadering van het zoekgebied en aan de actualisatie van het gebiedsperspectief, rekening houdend met de plan-MER.
- Voor de Frankenthalerstraat starten we in 2026 de consultatie over het gebiedsperspectief. Na afronding hiervan volgt een haalbaarheidsonderzoek.
- Het college stemde in met medewerking aan de benodigde procedures voor een uitbreiding van Bondpark van circa 12.500 m². De eigenaar stelde hiervoor een schetsontwerp (SO) op dat we de komende periode verder toetsen op uitvoerbaarheid.

Kantoren en transformatie

- Het toezicht en de handhaving op label C rondten we medio 2025 af. Enkele kantoorpanden kregen uitstel, omdat zij nog energiemaatregelen moesten treffen of een lopende aanvraag voor monumentenstatus hadden. Van alle overige kantoren is bekend dat zij voldoen of niet hoeven te voldoen.
- In lijn met de Omgevingsvisie zetten we in op het structureel onttrekken van incurante kantoorruimte, vooral op bedrijventerreinen. Dit draagt bij aan een toekomstbestendige kantorenvorraad en biedt ruimte aan bedrijven die milieuruimte nodig hebben. Waar mogelijk zetten we deze meters om naar woningbouw.
- In 2025 realiseerden we meerdere concrete transformaties, waaronder The Marker aan de Markendaalseweg (170 woningen), Post Breda (129 woningen) en Willemstraat 5–13 (33 woningen).

- Daarnaast bereidden we nieuwe transformaties voor. Voor Wilhelminapark 25 (voormalig ANWB-kantoor) werken we aan een haalbaarheidsstudie voor 19 wooneenheden.

4. Digitalisering

- Innoveren met maatschappelijke meerwaarde

Bredata heeft samen met partners uit overheid, ondernemers, onderwijs en samenleving meerdere proeftuinen ingericht om digitale technologieën te testen. Zo zijn bijvoorbeeld in de proeftuin binnenstad digitale druktemetingen rond evenementen getest, met aandacht voor zowel technische innovatie als ethische reflectie met de gebruikers. Verder zijn succesvolle toepassingen overgedragen aan de partners die ze verder continueren.

- Verbinden van inwoners en partners rondom digitalisering
 - We organiseerden vier thematische 'Talk of the Town'-bijeenkomsten: drie voor inwoners en één voor professionals.
 - Voor professionals organiseerden we een 'Talk of the Town' waarin kennis en ervaringen over AI werden uitgewisseld en er succesvol werd geëxperimenteerd met AI in gebiedsontwikkeling.
 - Bredata vervulde een voortrekkersrol bij de totstandkoming van de City Deal AI in de Stad. Dit geeft het Bredase ecosysteem de mogelijkheid om vooraf te sturen op opgaven, sneller te leren en ervoor te zorgen dat verantwoorde AI-toepassingen direct ten goede komen aan de stad.
- Leren en delen van kennis
 - Samen met partners presenteerden we de resultaten en lessen uit de proeftuin op het bedrijventerrein, met aandacht voor technologische mogelijkheden (zoals drones en parkeersensoren) en ethische overwegingen.
 - De Bredase inzichten over digitale inclusie zijn gedeeld binnen landelijke en internationale netwerken, waaronder Barcelona en een presentatie aan Oekraïense burgemeesters.
 - Ervaringen van Bredata met de inzet van Digital Twins zijn gedeeld met het DMI-ecosysteem, zodat ook andere steden ervan kunnen leren.

Verrassende Stad – Bezoekersstad

Horeca

- We stelden in mei 2025 nieuwe kaders, richtlijnen en beleid vast voor horeca.
- We kozen voor de juiste concepten en omvang op de juiste plek.
- We stuurden op kwaliteit, diversiteit en innovatie en zijn terughoudend in kwantiteit.
- Het doel is de aantrekkelijkheid van Breda behouden en vergroten en werkgelegenheid stimuleren.

Lichtvisie

- We werkten verder aan een nieuw lichtplan voor een aantrekkelijk avond- en nachtbeeld.
- Het plan verbindt erfgoed, cultuur en Toegepaste Technologie & Creativiteit.

- We bereidden voorstellen voor om plekken en gebouwen passend uit te lichten.

Gebiedsprofielen

- We maakten gebiedsprofielen voor de historische én nieuwe binnenstad.
- De profielen tonen ontwikkelkansen, gewenste sfeer en functies per locatie.
- Ze vormen samen een samenhangend toekomstbeeld voor een aantrekkelijke en uitnodigende (uitgebreide) binnenstad.
- We gebruiken de profielen om partners te inspireren en initiatieven te richten.

Evenementen

- We lieten twee onderzoeken uitvoeren als bouwstenen voor de evenementenvisie:
 - Breda Marketing over strategische inzet van evenementen voor het stadprofiel.
 - Ruimtevolk over de fysieke stad en toekomstige ontwikkelrichting.
- Op basis van gebiedsprofielen kunnen we gericht en integraal programmeren.
- Het doel is dat evenementen de identiteit van elk gebied versterken.
- We onderzochten de gevolgen van het verdwijnen van het Chasséveld als grootste locatie.
- We verkenden actief alternatieven.
- We werkten aan wederkerigheid tussen horeca, organisatoren en gemeente bij stadsbrede evenementen.

Dashboard vrijetijdseconomie

- Samen met Stichting Samenwerkende Hotels, Breda Marketing, Ondernemersfonds Binnenstad en VCOB bereidden we een dashboard voor.
- We brachten relevante data samen om de ontwikkeling van de binnenstad te volgen en te duiden.

Landstad De Baronie

- Met regiogemeenten realiseerden we twee nieuwe beleefroutes:
 - de Van Gogh-Nassau fietsroute
 - de Handelsroute over de fietsallee
- We openden de tiende Baroniepoort.
- Met Belgische grensgemeenten verkenden we kansen voor duurzaam toerisme.

Breda Marketing

- We stapten over op quasi-inbesteding. Dit houdt een samenwerkingsvorm in waarbij we rechtmatig en efficiënt opdrachten kunnen verstrekken aan Breda Marketing. Dit versterkt de strategische sturing en continuïteit van de gemeente richting Breda Marketing.

- De Explore Breda Store ontving in haar eerste jaar 24.000 bezoekers uit 30 landen.
- Breda Marketing werd genomineerd voor de Nationale Citymarketing Award 2025.

Royal Roots

- We installeerden 'De geschiedenis rijmt' op het Kasteelplein.
- Aansluiting bij tentoonstellingen in de Grote Kerk (I'm Still Standing) en Stedelijk Museum Breda (Willem).
- Podcast 'Vooruit naar het Verleden' is gelanceerd.
- Historische route 'Explore Royal Breda' is ontwikkeld.

Binnenstad-samenwerking (BMO, VCOB, BIZ)

- Met Breda Marketing, Ondernemersfonds Binnenstad, VCOB, Koninklijke Horeca Nederland, de culturele sector en de wijkraad werkten we aan de structuur voor een Binnenstad Management Organisatie (BMO).
- We verbreedden het partnerschap en organiseerden stevigere samenwerking.
- We droegen bij aan organisatieontwikkeling van VCOB.
- We zetten stappen naar oprichting van de BIZ Vastgoed binnenstad.
 - De verordening is in 2025 door de raad aangenomen.
 - De draagvlakmeting vindt begin 2026 plaats.

Impulsgeld winkelgebieden

- We vergrootten de betrokkenheid van ondernemers.
- BIZ'en, ondernemersfondsen, winkeliersverenigingen en vastgoedverenigingen dienden initiatieven in.
- Voorbeelden: starterswinkels, schoonmaakacties en een binnenstadmakelaar.

Breda Straalt en winterprogrammering

- We ondersteunden Breda Straalt actief door afstemming en programmering te faciliteren en door bij te dragen aan de verdere professionalisering.
- We verstrekten een incidentele subsidie voor de ijsbaan op de Grote Markt.

Vismarktstraat (motie horecabeleid)

- We startten het project met ondernemers, vastgoedeigenaren en AB InBev.
- Het doel hiervan is de straat overdag én 's avonds aantrekkelijker maken.
- We brachten knelpunten in kaart, stemden maatregelen af en werkten aan integrale verbetering van kwaliteit en uitstraling.

INDICATOREN

Programma 2

Deze jaarrekening bevat een set beleidsindicatoren. Daarmee geven we, naast de tekstuele en de financiële verantwoording, een beeld van de ontwikkelingen binnen de diverse beleidsthema's. We actualiseren deze set elk jaar. Er zijn 107 Bredase indicatoren en 34 landelijk verplichte indicatoren. Een deel hiervan (21 van de 34) is ook opgenomen in de Bredase set indicatoren, maar niet allemaal. Voor diverse thema's is een betere Bredase indicator beschikbaar om op te sturen dan de landelijk verplichte (relatieve) indicator. Elke Bredase indicator staat bij het thema waar deze indicator betrekking op heeft. Dit programma bevat 21 beleidsindicatoren, waarvan 1 landelijk verplicht. Alle beleidsindicatoren in deze jaarrekening zijn voor het laatst geactualiseerd in februari 2026.

Thema-indicatoren

Indicator: Waardering voor de stad (inwoners)

Omschrijving: Rapportcijfer voor de binnenstad van Breda (gegeven door inwoners)

Bron: Gemeente Breda, inwonersenquête (Stadsenquête)

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Realisatie 2025
8,1	7,9	7,9	8	8

Toelichting: Inwoners waarden de binnenstad met een gemiddeld rapportcijfer van een 8,0. Dat is in lijn met voorgaande jaren. Daarmee is de streefwaarde gehaald.

Indicator: Trots op de stad (inwoners)

Omschrijving: Percentage inwoners dat (heel) trots is op de stad Breda

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Realisatie 2025
73	72	75	73	72

Toelichting: 72% van de Bredanaars is (heel) trots op de stad. Dat is net iets lager dan in 2024.

Indicator: Vestigingsklimaat

Omschrijving: Waardering van het vestigingsklimaat door Bredase ondernemers

Bron: Gemeente Breda, Ondernemerspeiling

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Realisatie 2025
	7		7	6,9

Toelichting: Het cijfer komt uit de Ondernemerspeiling 2025 en ligt net onder de streefwaarde.

Indicator: Werkgelegenheid Totaal (absoluut)

Omschrijving: Aantal werkzame personen in Breda

Bron: Gemeente Breda, Vestigingenregister

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Realisatie 2025
114.232	116.377	118.229	110.000	

Toelichting: Er zijn op dit moment (eind januari 2026) nog geen realisatiecijfers 2025 beschikbaar over werkgelegenheid. Dat komt door de verplichte overgang van regionale naar landelijke vastlegging van de onderliggende data, inclusief de oplevering van een nieuw, landelijk Vestigingenregistersysteem. De verwachting is dat hierdoor in het vervolg jaarlijks pas rond 1 mei de realisatiecijfers van het voorgaande verslagjaar beschikbaar komen.

Indicator: Ondernemersklimaat

Omschrijving: Waardering van het ondernemersklimaat door Bredase ondernemers

Bron: Gemeente Breda, Ondernemerspeiling

Thema-indicatoren

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Realisatie 2025
	6,9		7	6,5

Toelichting: De waardering door ondernemers van het ondernemersklimaat is gedaald met 0,4 punt ten opzichte van 2023. Met name de horeca- en toerismesector beoordelen het ondernemingsklimaat lager dan gemiddeld en bijna de helft daarvan geeft een onvoldoende.

Indicator: Netto arbeidsparticipatie

Omschrijving: Percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Realisatie 2025
73,1	74,2	74,2	75	73,7

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De netto arbeidsparticipatie was in 2025 73,7%. Dat is iets lager dan in 2024 en ook iets lager dan de streefwaarde voor 2025.

Indicator: Dienstverlening

Omschrijving: Beoordeling van de dienstverlening van de gemeente Breda aan ondernemers

Bron: Gemeente Breda, Ondernemerspeiling

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Realisatie 2025
	6,5		7	6,3

Toelichting: In de ondernemerspeiling 2025 beoordelen de ondernemers de gemeentelijke dienstverlening met een 6,3. De spitsluiting Prinsenbeek en de wijziging in parkeerbeleid liepen tegelijkertijd met de ondernemerspeiling. Deze trajecten kunnen van invloed zijn geweest op de waardering van de dienstverlening.

In de ondernemerspeiling 2025 is voor het eerst separaat de waardering voor dienstverlening vanuit ondernemersteam Breda Business / accountmanagement Economie & Innovatie uitgevraagd. Hieraan werd door de ondernemers een waarde van 7,1 toegekend. Deze ligt boven de streefwaarde.

Indicator: Evenementenbeleid

Omschrijving: De gemiddelde waardering van Bredase bezoekers voor de evenementen die ze hebben bezocht

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Realisatie 2025
7,9	8	7,9	8	7,8

Toelichting: In 2025 waardeerden inwoners evenementen gemiddeld met een rapportcijfer 7,8. Dat is vergelijkbaar met voorgaande jaren. De streefwaarde voor 2025 is net niet gehaald.

Indicator: Ratio aanbod/vraag werklocaties

Omschrijving: Verhouding tussen het aantal hectare aan werklocaties dat direct uitgeefbaar is en de vraag naar werklocaties

Bron: Gemeente Breda, Ruimtelijke economie

Meeteenheid: Ratio

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Realisatie 2025
0,05	0,05	0,05	0,05	

Toelichting: Het streven blijft: een situatie waarin het aanbod van direct uitgeefbaar bedrijventerrein gelijk is aan de vraag. Bij een waarde 1 van deze ratio is dat het geval.

Vanwege het grote verschil tussen streven en mogelijkheden gaan we deze indicator in de volgende herijking herzien.

Indicator: Leegstand

Omschrijving: Leegstand (percentage van de voorraad in m2)

Bron: CBS leegstandsmonitor

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Realisatie 2025
-----------------	-----------------	-----------------	-------------------	-----------------

Thema-indicatoren		
5,3	4	5

Toelichting: De leegstandsmonitor van het CBS presenteert voor 2025 de volgende leegstandscijfers: 5% winkels, 7% kantoren en 3% industrie. We hanteren als streefwaarde een percentage van 5% leegstand, voor elk van de sectoren (frictieleegstand) om zo voldoende doorstroming mogelijk te maken. De indicator in zijn huidige vorm gaat uit van één overall percentage over de 3 sectoren samen. Dat geeft onvoldoende informatie, de indicator wordt in de toekomst herijkt.

Indicator: Werkgelegenheid Focussectoren (absoluut)

Omschrijving: Aantal werkzame personen in de focus sectoren Toegepaste Technologie en Creatieve industrie (TT&C)

Bron: Gemeente Breda, Vestigingenregister

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Realisatie 2025
22.897	23.506	23.842	24.400	

Toelichting: Er zijn op dit moment (eind januari 2026) nog geen realisatiecijfers 2025 beschikbaar over werkgelegenheid en daarmee ook niet over de werkgelegenheid in de sector Toegepaste Technologie en Creativiteit (TT&C).

Dat komt door de verplichte overgang van regionale naar landelijke vastlegging van de onderliggende data, inclusief de oplevering van een nieuw, landelijk Vestigingenregistersysteem. De verwachting is dat hierdoor in het vervolg jaarlijks pas rond 1 mei de realisatiecijfers van het voorgaande verslagjaar beschikbaar komen.

Thema Grote projecten in de stad

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Programma Verbeter Breda

In 2025 brachten we het programma Verbeter Breda verder tot uitvoering met zichtbare resultaten in de stad. Een belangrijke mijlpaal was de succesvolle opening van de Bieb in de Hoge Vucht, inclusief de inzet van de eerste Verbeter Baan. Dit draagt bij aan ontwikkelkansen en werkgelegenheid in de wijk. Daarnaast heeft de gemeente samen met partners de start van de Familieschool mede mogelijk gemaakt waarmee ouders en kinderen beter worden ondersteund. We zetten opnieuw in op een veiliger Nolensplein met gerichte maatregelen in samenwerking met bewoners en instanties. Verder zijn de voorbereidingen voor de Woondeal in Hoge Vucht opgestart. Dit dient als basis voor lange termijn verbeteringen in wonen en leefbaarheid. Deze voorbeelden laten zien dat in 2025 volop is gewerkt aan het terugdringen van kansenongelijkheid, naast vele andere interventies binnen het pact.

Programma Gasthuisvelden

De gemeente werd begin 2025 eigenaar van het Seeligkazerneterrein. De delen die Defensie nog gebruikt, zijn afgezet met hekwerk.

Eind 2025 is het gebiedsperspectief Gasthuisvelden-West vrijgegeven voor participatie en marktconsultatie. Dit perspectief vormt de basis voor toekomstige tenders voor de voormalige rechtbank en het voormalige belastingkantoor.

Programma CrossMark/'t Zoet

Voor de woningbouwontwikkeling op het Haveneiland en 't Zoet stelden we samen met de provincie een koersdocument op. Het college en Gedeputeerde Staten namen hierover een besluit.

Eind 2025 maakte het kabinet bekend dat Breda opnieuw een grote bijdrage ontvangt voor de ontwikkeling van 't Zoet. Het Rijk stelt hiervoor € 24,5 miljoen beschikbaar uit het Gebiedsbudget. Dit geld is bedoeld voor maatregelen die nodig zijn om de woningbouwopgave in CrossMark en 't Zoet mogelijk te maken. De totale bijdrage van het Rijk komt hiermee op € 101,3 miljoen. Deze bijdrage laat zien dat het Rijk veel waarde hecht aan deze ontwikkeling. Dat bleek ook uit het bezoek van de minister aan CrossMark Breda.

Programma Centrum Oost

In Centrum-Oost werkten we in 2025 binnen het project Oostflank aan de nieuwe inrichting van de Vlaszak. Dit project is goed verlopen. Daarom besloten we om de volgende fase op te pakken. Deze fase richt zich op de Karnemelkstraat, de Houtmarkt en de Oude Vest.

Voor Molsparking is een eerste conceptplan gepresenteerd. Dit plan is het resultaat van een gezamenlijke studie van de gemeente en ontwikkelaars. Voor het Chassékwartier hebben we een uitgebreide studie uitgevoerd naar de toekomstige ontwikkelmogelijkheden. De samenwerking met marktpartijen heeft veel inzichten opgeleverd. Deze inzichten gebruiken we voor een ontwikkelvisie voor een eerste deelontwikkeling op het Chasséveld. Voor de Koepel is een anterieure overeenkomst gesloten met de ontwikkelaar. De ontwikkelaar presenteerde zijn plannen voor de toekomst van de Koepel aan de stad.

De ontwikkeling van het voormalige postkantoor aan de Oude Vest is afgerond. De 129 woningen zijn opgeleverd, net als de nieuwe inrichting van de naastgelegen Kerkstraat. Daarmee is het winkelgebied in deze omgeving op een goede manier afgerond.

De voorbereiding van Central Park Breda, de voormalige Incom-locatie, is verder begeleid. De ontwikkelaar heeft hiervoor een omgevingsvergunning aangevraagd.

Programma Bavel

In 2025 zijn we binnen het programma Bavel gestart met de MER-procedure. We doen dit, omdat we de brede milieueffecten van de gebiedsontwikkelingen in Bavel integraal moeten onderzoeken. Dit onderzoek noemen we een plan-MER. Dit is een milieueffectonderzoek over de gebiedsontwikkeling op visie-niveau. De veranderende regels over stikstof zijn hiervoor de aanleiding.

Bij het opstellen van de notitie reikwijdte en detailniveau bepaalden we samen met inwoners de kaders en varianten voor het onderzoek. Door de keuze voor een plan-MER staan de lopende verkenningen en haalbaarheidsstudies voor wonen en werken tijdelijk stil.

Projecten waarvan de juridisch-planologische procedure al liep, gaan wel door. De bouw van 8 woningen aan de Dorstseweg is gestart. Ook is de verkoop gestart van de woningen in het project Nieuw-Tervoort/Kluishof (160 woningen). Voor de MFA in Bavel nam de gemeenteraad eind 2025 een realisatiebesluit.

We hebben in Bavel verder gewerkt aan het ontwerp voor het Jack van Gilsplein en de directe omgeving. Een eerste deel is al uitgevoerd bij het pleintje bij D'n Eeuwige Baviao. Met het dorpsinitiatief Bavel Bloeit werken we op verschillende plekken aan meer groen. In 2025 is het eerste project geopend op het voorplein van de apotheek aan de Brigidastraat.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Programma Verbeter Breda

In 2025 is het beschikbare budget voor Verbeter Breda volledig ingezet. We hebben gewerkt aan de opening van de Bieb in de Hoge Vucht, de inzet en doorontwikkeling van Verbeter Breda-banen en gerichte ondersteuning van gezinnen in armoede. Daarnaast zetten we in op de voorbereiding van de Woondeal in Hoge Vucht om de wijk structureel te versterken. Ook is voortgang geboekt in het zindelijkheidstraject 'De Pot Op' en in het project gratis krantabonnements bij BN De Stem. Daarnaast is in 2025 gestart met het project Straatboer in Fellenoord Schorsmolen. Als vervolg op het klimaatplan (IKAB) ondersteunt dit project bewoners bij het collectief ontharden en vergroenen van voortuinen, met name op gronden van woningcorporaties. Het beschikbare budget is ingezet voor het opstarten van het project. Met deze en andere interventies is in 2025 concreet uitvoering gegeven aan het motto van het Pact van Breda 'aan de slag'.

Programma Gasthuisvelden

Rondom de Witte Huisjes voerden we werkzaamheden uit om de tuinen en woningen aan de Singelzijde goed af te sluiten. Hierdoor kan de ecologische verbindingzone verder worden aangelegd.

De uitvoering van fase 1 van het Seeligpark is gestart. Hiermee maken we een groot deel van het terrein geschikt voor openstelling voor publiek. Ook zijn de voorbereidingen voor de openingsactiviteiten gestart. De opening vindt plaats in het tweede kwartaal van 2026. De Witte Huisjes zijn geschikt gemaakt voor tijdelijk gebruik en enkele nieuwe tijdelijke gebruikers zijn ingetrokken.

Voor fase 2 van het Seeligpark en voor de nieuwe profielen van de Fellenoordstraat en de Gasthuisvelden zijn voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd. Het schetsontwerp kan zo in 2026 verder uitgewerkt worden.

In de zomer leverden we fase 1 van de Nieuwe Mark op. Dit is het eerste deel van de nieuwe bevaarbare rivier, met natuurinclusieve kades en een nieuw ingerichte openbare ruimte. We hebben ook voorbereidingen getroffen voor de volgende fasen van het project, fase 2 en 3.

Programma CrossMark / 't Zoet

De bouw van woningen binnen de grootschalige woningbouwlocatie CrossMark is gestart. In CrossMark-Oost gaat het om 54 betaalbare woningen op de Harley-locatie. Deze woningen worden medio 2026 opgeleverd. Op de locatie Eureka loopt de bouw van 307 woningen goed. Voor de eerste fase van de Faam-locatie is eind 2025 een omgevingsvergunning ingediend. Hier komen ruim 600 woningen met behoud van het bestaande erfgoed.

In CrossMark-West/Havenkwartier is op Klavers Jansen de bouw van de Blikvanger gestart, met 67 betaalbare woningen. Het definitief ontwerp voor de Broedplaats Performing Arts op de locatie van Bloos is klaar. Dit ontwerp vormt de basis voor het realisatiebesluit van de gemeenteraad. Voor de Broedplaats Creative Design is een aanbesteding gestart voor de tijdelijke programmering in pand Electron.

De eerste fase op Backer & Rueb met 70 woningen, is met enige vertraging in verkoop gegaan. Ook de aanbesteding voor de mobiliteitshub aan de Mark heeft vertraging opgelopen door technische vraagstukken. De sloop van de aanbouw van pand Electron en het herstel van de damwand langs de Belcrumhaven zijn afgerond. Op het Haveneiland is de planvorming gestart samen met ontwikkelaars.

In 2025 hebben we belangrijke stappen gezet in de gebiedsontwikkeling van 't Zoet. De plannen zijn (markt)technisch, financieel en qua fasering fundamenteel aangepast en daardoor beter haalbaar geworden. Hiervoor hebben we een nieuw koersdocument opgesteld. De eerste fase van de gebiedsontwikkeling heeft een programmatische bandbreedte van 1.700 tot 2.500 woningen en 23.000 m² aan voorzieningen.

We hebben het ruimtelijk-programmatisch raamwerk vastgesteld. Hierin staan de bouwstenen voor ondergrond, mobiliteit, energie, wonen en economie per deelgebied. De milieueffectrapportage is uitgebreid. Ook zijn de voorbereidingen voor de civieltechnische investeringsprojecten in de openbare ruimte, waaronder de bodemsanering, verder uitgewerkt.

Andere onderdelen pakken we in de komende periode op. Dit gaat om de samenwerkingsovereenkomst met de provincie, de grondexploitatie, de partnerselectie en de instelling van het kwaliteitsteam.

Een aanvullende subsidieaanvraag bij het Rijk heeft geleid tot een extra bijdrage van € 24,5 miljoen voor 't Zoet.

Programma Centrum-Oost

We begeleiden de plannen van de ontwikkelaars van Central Park, Post Breda en het Koepeldistrict. We hebben actief meegedaan aan de planvorming voor Molsparking en het Chassékwartier en hier richting aan gegeven. Voor de Vlaszak gaven we opdracht voor de herinrichting en begeleiden deze uitvoering actief. Voor de Koepel hebben we contractafspraken gemaakt en voor Central Park aanvullende contractafspraken.

We hebben de investeringslijn uit de kadernota 2025 uitgewerkt voor Centrum-Oost. Daarnaast hebben we onze communicatieopgave ingevuld. Dit deden we met actieve communicatie via het Infopunt en de online kanalen.

Programma Bavel

Binnen het programma Bavel hebben we vooral gewerkt aan de MER-procedure. We stelden in co-creatie met het dorp de notitie reikwijdte en detailniveau op. Dit was niet voorzien. De uitkomst van de plan-MER bepaalt de vervolgstappen voor de gebiedsontwikkelingen. Daarom hebben we in 2025 niet gewerkt aan de geplande verkenningen en haalbaarheidsstudies voor woningbouw en bedrijventerreinen.

INDICATOREN

Voor dit thema zijn geen indicatoren van toepassing.

Thema Dynamische stad

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Cultuur

Het cultuurbeleid 'Breda Stad van Creatief Talent' (2025-2040) ging van start. In juli 2025 is de 'Uitvoeringsagenda Ruimte voor Cultuur' gepubliceerd. De nieuwe activiteitensubsidies zijn in 2025 gestart naast de start van de meerjarige subsidieperiode voor de professionele kunsten om een stevige basis te creëren. Daarnaast zijn er forse stappen gezet richting de realisatie van de twee broedplaatsen, zoals genoemd in het cultuurbeleid. Cultuur is actief betrokken bij de gebiedsontwikkelingen van Breda en heeft ter ondersteuning hiervan culturele gebiedsprofielen opgesteld die gekoppeld zijn aan de 'Uitvoeringsagenda Ruimte voor Cultuur'.

Cultureel erfgoed

De gemeente werkte in 2025 aan de doelen uit de erfgoedvisie 'Grondstof voor de toekomst'. We maakten erfgoed beter zichtbaar voor bewoners en bezoekers. We verzamelden nieuwe kennis over erfgoed en deelden deze kennis met de stad. Ook zorgden we voor monumenten en verzamelingen. Erfgoed kreeg daarnaast een vaste plek in plannen voor nieuwe of vernieuwde wijken.

In mei 2025 besloten we om een nieuwe erfgoedvisie te maken. Deze visie bestaat uit twee fases. In 2025 werkten we aan de eerste fase. Dit leidde tot het ambitiesdocument 'Van stadsmuur tot streetart: Breda's erfgoed leeft en verbindt!'. De huidige erfgoedvisie is verlengd tot eind 2027.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Cultuur

Basisprogramma: De Basis voor Cultuur

We zijn met 15 basisinstellingen gestart om de basis voor cultuur op functieniveau goed te bestendigen, namelijk met de Nieuwe Veste, Chassé Theater, Stedelijk Museum Breda, Mezz, CLIB, De Stille, Schippers & VanGucht, Brabants Internationaal Kinderfestival (BRIK), Pier 15, Broedplaats Performing Arts (Bloos), Tiuri, BredaPhoto, Graphic Matters, Playgrounds en Blind Walls Gallery. Met organisaties die via de meerjarige subsidieregelingen Professionele Kunsten en de verschillende activiteitensubsidies subsidie ontvangen, wordt de basis en de bijpassende beleidsdoelstellingen verder versterkt. Er zijn stappen gezet om de (data)monitoring van cultuur verder vorm te geven, in samenwerking met Brabantstad cultuur, het Rijk en de culturele sector. Dit betreft monitoring op lokaal, regionaal en landelijk niveau.

Focusprogramma I: Cultuur voor Jeugd en Jongeren

In 2025 startten we met het steviger inbedden en mogelijk maken van cultuurdeelname voor alle inwoners van Breda. Voor alle dorpen en wijken van Breda is een nulmeting uitgevoerd die inzicht geeft in de stand van zaken qua culturaanbod en faciliteiten. Ook werden cultuurbehoeften van inwoners opgehaald. De rol van de cultuurcoaches is in 2025 belegd bij meerdere culturele organisaties waarbij een focus ligt op passend aanbod voor jongeren en de samenwerking onderling. De Focusgroep Jongeren heeft een doorstart gemaakt. Vanuit de subsidieregelingen is meer ruimte ontstaan voor jong talent en nieuwe initiatieven. Tegelijkertijd koesteren we de gehele amateurkunstsector en het behoud hiervan. Voor cultuureducatie is de Rijksregeling Cultuureducatie met Kwaliteit opnieuw gestart. We zetten in samenwerking met het onderwijs, de culturele sector en andere beleidsterreinen stappen om het onderwijsveld goed aan te sluiten rondom (maatschappelijke) thema's, zoals (digitaal) burgerschap, kansengelijkheid, toegankelijkheid en inclusie.

Focusprogramma II: Talentontwikkeling in de creatieve industrie

We gingen in 2025 door met het versterken van de verbindingen tussen de cultuursector, het onderwijs, het bedrijfsleven en de stad. De aanbesteding voor de programmering van de tijdelijke Broedplaats Creative Design is uitgezet, naast de besluitvorming over de nieuwbouw van de Broedplaats Performing Arts die aan de gemeenteraad wordt aangeboden. Tot slot is de cultuursector een stevige partner bij het realiseren van de Bredase ambities rondom gaming, specifiek de Dutch Game Week. Hier is Playgrounds organisator van. Deze Game Week had een zeer succesvolle eerste editie. Daarnaast vond de eerste editie van het stadsbrede culturele festival 'TURF' plaats. Hierin werden diverse cultuurvormen (visuele kunst, muziek, podiumkunsten) op laagdrempelige wijze aangeboden op verschillende plekken in de stad, zowel overdag als 's nachts. Er werd een podium geboden aan de professionele sector, amateursector en lokaal (jong) talent. Met een focus op een brede en diverse doelgroep (waaronder jongeren) en inzet op (cross-over) aanbod. Hiermee zet TURF de stad Breda verder op de kaart als (zichtbare) internationale hotspot van TT&C en stad van creatief talent, in samenwerking met lokale (culturele) partners en het bedrijfsleven.

Strategische thema's

In dit cultuurbeleid staan 3 strategische thema's centraal om de doelstellingen van de 3 programma's te realiseren:

Subsidies

De nieuwe cultuursubsidies zijn in 2025 toegekend. Naast de begrotingspostsubsidies voor 15 culturele basisinstellingen ontvangen 10 professionele organisaties een vierjarige subsidie en 10 organisaties een tweejarige subsidie. Daarnaast ontvangen 6 organisaties een tweejarige subsidie voor cultuurcoaches (mede mogelijk gemaakt door de Rijksoverheid) en ondersteunen we één stadsbreed cultureel festival (2025–2028). Culturele activiteitensubsidies stelden we beschikbaar voor:

- culturele activiteiten in de dorpen en wijken
- samen cultuur maken
- creatieve talenten en makers
- culturele projecten met een stedelijk belang

Zichtbaarheid

In samenwerking met Breda Marketing en de cultuursector zetten we kunst en cultuur in de etalage en laten we een onderscheidend en zichtbaar cultuuraanbod zien. De stadsbrede campagne 'ZigZag door Cultureel Breda', ontwikkeld door Breda Marketing, is hier een belangrijk onderdeel van. Hierop richten we ons op een relevant en verrassend aanbod (en verhalen) voor bewoners en jongeren.

Ook wordt de LinkedIn-pagina 'CultuurBreda' actief ingezet om de culturele sector te informeren over significante ontwikkelingen in de cultuursector en relevante opdrachten en/of subsidienieuws (binnen én buiten Breda). In 2025 kwam daarnaast HKH Koningin Maxima op bezoek bij het KerstMuziekGala in het Chassé Theater in samenwerking met 'Meer Muziek in de Klas'. Tot slot ontvingen een aantal grote én kleinschaligere culturele evenementen die plaatsvonden in de stad, dorpen en wijken, zoals TURF, Game Week en de creatieve lichtwandeling langs verhalen van bewoners in Ulvenhout, aanzienlijke media-aandacht.

Ruimte voor Cultuur

Het 'Scenario Huisvesting Cultuur' uit het cultuurbeleid krijgt een plaats in ons Integraal Huisvestingsplan Cultuur. We zijn aan de slag met het uitvoeringsplan Ruimte voor Cultuur, waar de werkagenda Cultuur in Dorpen en Wijken en werkprogramma Cultuur in de Openbare Ruimte onderdelen van zijn. Doelen die we willen bereiken zijn:

- Het cultuuraanbod dichterbij inwoners krijgen gebaseerd op lokale behoeften en kansen.
- Cultuur letterlijk meer zichtbaar en beleefbaar maken in de stad, dorpen en wijken door middel van projecten die verrassen, verbinden en uitnodigen tot bewegen.
- Cultuur een permanente plaats geven in de gebiedsontwikkelingen in Breda.

Cultureel erfgoed

De gemeente werkte in 2025 aan de vaste taken uit de erfgoedvisie 'Grondstof voor de toekomst'.

De vaste werkzaamheden zijn uitgevoerd, zoals gepland. Enkele voorbeelden:

- Een nieuwe partij organiseerde de Open Monumentendag. Het programma is vernieuwd. Archeologie en gemeentelijke gebouwen, zoals het Stadhuis en de Grote Toren, maakten deel uit van het programma.
- We startten met de bouwhistorische onderzoeksagenda. De agenda is in 2026 klaar. De gemeente voerde alvast enkele onderzoeken uit. Deze aanpak krijgt in 2026 een vervolg.
- We gebruikten erfgoed bij de uitwerking van plannen, zoals bij 't Zoet, de Faam en het Wilhelminapark.
- We spraken vaker met erfgoedorganisaties. We vroegen hen ook om mee te denken over plannen, zoals voor de Koepel.

Tegelijk werkten we aan nieuw erfgoedbeleid. We spraken met bewoners, organisaties en medewerkers. We deden een merkanalyse en publieksonderzoek. Deze informatie vormde de basis voor het ambitedocument 'Van stadsmuur tot streetart: Breda's erfgoed leeft en verbindt!'.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Deelname cultuur door kinderen

Omschrijving: Percentage kinderen en jongeren van 0 tot en met 17 jaar dat een cultuuractiviteit doet in de vrije tijd

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Realisatie 2025
50	45	41		38

Toelichting: Met deze streefwaarde starten we vanuit de realisatiewaarde 2024 als eerste meetpunt. Daarbij geldt 2025 als eerste jaar van het nieuwe cultuurbeleid en streven we met het inzetten van de nieuwe activiteiten subsidies alsmede de nieuwe regeling voor cultuurcoaches dit te verhogen als startpunt.

Indicator: Digitalisering

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat aangeeft digitaal vaardig te zijn (emails openen en beantwoorden, online informatie opzoeken, online een vakantie boeken en online geldzaken regelen)

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Realisatie 2025
89	90	89	90	91

Toelichting: In 2025 vond 91% van de inwoners zich digitaal vaardig. Dat is vergelijkbaar met voorgaande jaren.

Indicator: Bezoek inwoners aan culturele basisinstellingen

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat in de afgelopen 12 maanden minimaal 1 van de culturele basisinstellingen heeft bezocht

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Realisatie 2025
		82		81

Toelichting: Met de start van het cultuurbeleid geldt deze realisatiewaarde als startmeting voor deze indicator.

Indicator: Werkgelegenheid Culturele sector

Omschrijving: Aantal werkzame personen in de professionele creatieve en culturele sector

Bron: Gemeente Breda, Vestigingenregister

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Realisatie 2025
2.687	2.796	2.852	2.800	

Toelichting: Er zijn op dit moment (eind januari 2026) nog geen realisatiecijfers 2025 beschikbaar over werkgelegenheid en dus ook geen realisatiecijfers voor de werkgelegenheid in de culturele sector.

Dat komt door de verplichte overgang van regionale naar landelijke vastlegging van de onderliggende data, inclusief de oplevering van een nieuw, landelijk Vestigingenregistersysteem. De verwachting is dat hierdoor in het vervolg jaarlijks pas rond 1 mei de realisatiecijfers van het voorgaande verslagjaar beschikbaar komen.

Thema Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Onderwijsvisie

In 2025 gaven we uitvoering aan de onderwijsvisie, waarbij de 3 opgaven leidend waren. In nauwe samenwerking met de onderwijspartners zijn er diverse lokale, regionale en landelijke subsidies aangevraagd en toegekend. Deze middelen zijn doelgericht ingezet, onder meer voor de uitbreiding van het techniekprogramma van primair onderwijs. Daarnaast voor het beroepsonderwijs en het verduurzamen van het Maatschappelijke Dienst Tijd (MDT)-programma in het voortgezet onderwijs.

Breda Studentenstad

We heetten studenten welkom met:

1. De campagne 'Welkom in jouw stad, Breda'. Dit was een vervolg op de campagne in 2024.
2. Het Introfestival. Dit jaar vond het Introfestival plaats in het Valkenbergpark en was er een samenwerking met Breda Barst. Dit is positief verlopen.
3. De vijfde editie van het GoodMood-evenement in november. Dit jaar is er ingezet op de werving van studentenambassadeurs. Dit vergrootte de betrokkenheid van studenten.

Via het netwerk Breda Internationals en het European Student Network (ESN) werd een introductieprogramma aangeboden voor internationale studenten.

Taal, laaggeletterdheid en basisvaardigheden in de regio West-Brabant

In december is het plan 'Verbeteren Basisvaardigheden Arbeidsmarktregio West-Brabant 2026-2029' vastgesteld. Het plan 'Verbeteren Basisvaardigheden voor de regio West-Brabant 2026-2029' is opgesteld samen met de regiogemeenten, Digi-Taalhuizen, ROC's en stichting Lezen en Schrijven. Het Taalpanel heeft input geleverd en het plan beoordeeld op leesbaarheid en duidelijkheid. Daarnaast leverde een aantal cursisten en vrijwilligers aanvullende input op het conceptplan.

Onderwijshuisvesting

In 2025 is binnen het primair onderwijs verdere voortgang geboekt met de vernieuwingsopgave. De vernieuwbouw van de Waldorfschool is opgeleverd en de vernieuwbouw van KBS De Weerijds heeft de afrondende fase bereikt. Op meerdere scholen zijn maatregelen uitgevoerd om het binnenklimaat te verbeteren en is geïnvesteerd in energiezuinige voorzieningen. Hiermee is de kwaliteit van de gebouwen en de leeromgeving voor veel leerlingen merkbaar verbeterd.

Binnen het voortgezet onderwijs zijn de ventilatie- en renovatieprojecten bij onder meer het Mencia de Mendoza Lyceum, De Nassau en het Onze Lieve Vrouwelyceum verder uitgevoerd en deels afgerond. De vernieuwbouw van de A-vleugel van het Mencia de Mendoza Lyceum is doorgezet en de verkenning van de locatie Van Riebeecklaan kreeg een vervolg. De werkzaamheden leidde tot een aantoonbare verbetering van het binnenklimaat en de energiestaat voor ruim 9.000 leerlingen.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Breda Studentenstad

We werkten aan het verstevigen van Breda Studentenstad:

- Met introductieactiviteiten zorgden we ervoor dat (nieuwe) studenten zich sneller thuis voelen in Breda.
- Met samenwerkingspartners is een begin gemaakt aan een jaarrond programma voor studenten.
- De samenwerking met de Bredase studentenverenigingen is verbeterd.
- Tijdens de periodieke overleggen met bestuurders van het middelbaar- en hoger beroepsonderwijs (Bestuurlijk Overleg Talent) zijn onder meer de volgende onderwerpen besproken: studentenhuysvesting, de mentale gezondheid van studenten, de introductieperiode, diversiteit en inclusie, Agenda Beroepsonderwijs en de onderwijsvisie 'Kansrijk ontwikkelen'.
- Bij hybride leeromgevingen stimuleren we de samenwerking van hbo- en mbo-studenten, zoals in het Urban Living Lab Breda (ULLB), Breda Robotics en het Game Development Center.
- In november 2025 is er een bijeenkomst georganiseerd over de aanpak van stagediscriminatie. Dit onderwerp is opgenomen in het uitvoeringsprogramma 2026 van de onderwijsvisie en in de nog op te stellen anti discriminatie-agenda.

- Het onderzoek 'Brain Drain & Brain Gain' is opnieuw uitgevoerd om in beeld te krijgen waar talenten na hun afstuderen gaan wonen en werken.
- We voerden een Studenten & alumni enquête uit naar redenen waarom studenten wel/niet in Breda blijven wonen/werken. De resultaten delen we in 2026.
- Met Tilburg, Den Bosch, Eindhoven en de provincie Noord-Brabant heeft Breda zich ingezet voor het belang van de Engelstalige opleidingen (Wet Internationalisering in Balans) bij het hoger onderwijs.

Techniekonderwijs

- Met Sterk Techniek Onderwijs (STO) en Techkwadraat faciliteert Breda de kennismaking met techniek voor leerlingen van het primair- en voortgezet onderwijs. In 2025 zijn programma's uitgewerkt voor 2026 en verder.
- Alle basisscholen ontvingen een boekenpakket om jonge kinderen te enthousiasmeren voor techniek en om het STO-programma te promoten.
- We ondersteunden de deelname van scholen en leerlingen aan First Lego League, First Tech Challenge, Onderwijsdag van de Bouw, e-sports en Girls Day.
- Op de Educatiewijzer van Breda is het aanbod van Wetenschap en Techniek uitgebreid en geactualiseerd. Via de Educatiewijzer kunnen scholen een keuze maken uit het onderschoolse aanbod binnen 6 verschillende domeinen.
- De gemeente faciliteerde de ontwikkeling van een roboticaprogramma voor het primair onderwijs. Het programma legt verbinding met de economische ambities van Breda als hotspot van Toegepaste Technologie en Creativiteit.
- Met het Actieplan Arbeidsmarkt zijn bijeenkomsten georganiseerd met bedrijven en onderwijs over loopbaanoriëntatie in de technieksectoren.
- De EnergieCampus Breda is in 2025 gerealiseerd. Met onderwijsprogramma's voor studenten en zij-instromers draagt de Campus bij aan de instroom van professionals in de energiesector. Bij de EnergieCampus richtten Avans en Curio een Transitie Hub op om de scholingsbehoefte van bedrijven te inventariseren en deze om te zetten in onderwijsmodules. De modules worden aangeboden via Brabant Leert en dragen bij aan een Leven Lang Ontwikkelen.

Taal, laagletterdheid en basisvaardigheden in de regio West-Brabant

Met het opstellen van plan 'Verbeteren Basisvaardigheden Arbeidsmarktregio West-Brabant 2026-2029' gaven we de samenwerking in de regio een nieuwe impuls. In 2025 is het regionale evenement 'Zing Nederlands met me' wederom georganiseerd. Met dit evenement kunnen cursisten op een laagdrempelige en ontspannen manier oefenen met het leren van de Nederlandse taal.

Onderwijshuisvesting

In 2025 werkten we nauw samen met BreedSaam en Building Breda aan de uitvoering van de nieuwe meerjarenplannen voor onderwijshuisvesting. We voerden regelmatig overleg over voortgang, prioriteiten en investeringen. De samenwerking is hiermee verder versterkt en sluit beter aan op de gezamenlijke opgave.

Voor het primair onderwijs is gewerkt aan de voorbereiding en begeleiding van de lopende vernieuwingsprojecten. Daarbij is ook gewerkt aan de planvorming voor KBS De Rosmolen en het Bredacollege. Daarnaast zijn trajecten ondersteund die gericht zijn op verbetering van het binnenklimaat en de energiezuinigheid.

Voor het voortgezet onderwijs is intensief afgestemd over ventilatie- en renovatieprojecten en over de technische en planmatige uitwerking daarvan. Een belangrijk onderdeel in 2025 was de uitwerking van de plannen voor de onderwijspraktijkcampus op de Van Riebeecklaan. In dit jaar is gewerkt aan een gezamenlijke visie op deze nieuwe campus en is onderzocht welke bouwkundige mogelijkheden het plot biedt. De planvorming is in volle gang.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Aandeel studenten dat woont in Breda

Omschrijving: Percentage Bredase studenten dat ook in Breda woont

Bron: KENCES, Landelijke (Lokale) monitor studentenhuisvesting

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Realisatie 2025
	32,5	36		35

Toelichting: De Lokale Studentenmonitor 2025 van KENCES geeft aan dat in totaal 20.100 studenten in Breda studeren aan HBO/WO waarvan uitwonend 7.100. Van alle studenten die in Breda studeren, woont in 2025 35% in Breda. Dat is een procentpunt lager dan 2024.

Thema Verbindend bestuur

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Rijk

Ook al viel het kabinet-Schoof, Breda bleef gewoon doorgaan met een goede en directe samenwerking met het Rijk. Door samen met andere gemeenten stevig op te trekken, kregen we meer invloed op nieuwe wetten en besluiten. Daarnaast groeiden de contacten met het Rijk uit tot korte lijnen waarin we elkaar makkelijk weten te vinden. Dat leverde ook werkbezoeken van kabinetsleden op én financiële bijdragen waarmee we de stad verder kunnen ontwikkelen.

Europa

In 2025 zijn meerdere Europese projecten afgerond. Tegelijkertijd zijn 5 nieuwe aanvragen ingediend voor 2026. Breda levert actief input voor de nieuwe EU-begrotingsperiode (MFK 2027). Onze lobby richt zich vooral op digitalisering (Bredata), klimaat en energietransitie, toegepaste technologie en creativiteit (het innovatiedistrict), grootschalige gebiedsontwikkeling en gezondheid.

Regio

In de regio heeft de samenwerking een stevige stap vooruitgezet. Dat komt door de doorgroei naar de nieuwe GR Regio De Baronie en het vaststellen van de kernagenda. Daarmee weten partners elkaar beter te vinden en werken we doelgericht samen.

SRBT

Binnen de SRBT is gewerkt aan een uitvoeringsagenda met duidelijke projecten en verantwoordelijkheden voor zowel Breda als Tilburg. Die aanpak wordt in 2026 verder bekrachtigd, zodat we samen blijven bouwen aan concrete resultaten.

Verhaal van Breda

Met Breda Marketing zijn afspraken gemaakt om 'Breda brengt het samen' blijvend een plek te geven in onze communicatie, marketing en strategische koers. Er ligt een nieuw merkkader dat daarbij helpt. Binnen de gemeente zijn daarnaast nieuwe organisatiewaarden vastgesteld, gebaseerd op dezelfde basis: Groen, Grenzeloos en Gastvrij.

Vertrouwen

Breda investeerde ook in het vergroten van vertrouwen. Daarvoor zijn verschillende middelen ingezet, zoals eerder toegelicht in raadsbrieven. Een voorbeeld daarvan is de lancering van 'Parel van een Podcast'. Hiermee nemen we inwoners op een toegankelijke manier mee in wat er speelt in de stad.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

We werkten in 2025 stevig aan belangenbehartiging richting het Rijk en de Europese Unie. Dat deden we op basis van onze lobbydossiers, het bestuursakkoord en de opgaven die op dat moment speelden. Samen met de organisatie, het college en onze partners in verschillende samenwerkingsverbanden zette Breda zich in om de stedelijke en regionale belangen goed onder de aandacht te brengen.

In Den Haag stond het politieke jaar vooral in het teken van de val van het kabinet-Schoof en de vervroegde verkiezingen. Ondanks die onrust bleef de samenwerking tussen Breda en het Rijk gewoon doorgaan. Dat leidde tot nieuwe projecten en financiële bijdragen, zoals het Nationale Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV), de Grootchalige Woningbouwlocaties (GWL) en het landelijke programma Citydeal AI. Het Rijk maakte bovendien bekend dat Breda opnieuw een stevige bijdrage krijgt uit het Gebiedsbudget voor de ontwikkeling van het nieuwe stadsdeel 't Zoet (€ 24,5 miljoen). In Breda ondertekenden we de City Deal AI samen met het ministerie. Daarmee spraken overheden, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en bedrijven af om een nauwere samenwerking op te zetten, zowel tussen overheden onderling (interbestuurlijk) als tussen publieke en private partijen. Breda maakte in 2025 opnieuw deel uit van het NPLV. In korte tijd werd hierdoor zichtbaar wat vernieuwend bestuur en echte nabijheid in de wijk kan betekenen.

Op veel thema's heeft Breda actief gelobbyd: van de energie- en klimaattransitie tot het sociaal domein, mobiliteit, stedelijke ontwikkeling, Verbeter Breda, cultuur, digitalisering en migratie/asiel. Op al deze onderwerpen stond Breda bekend als een betrouwbare partner voor zowel het Rijk als de provincie. Waar mogelijk deden we die lobby niet alleen, maar juist samen met partners in de stad, de Regio West-Brabant, SRBT, BrabantStad en binnen G40- en VNG-verband.

Ook in Europa keek Breda actief naar mogelijkheden om samen te werken in lijn met het bestuursakkoord. De gemeente werkte mee in regionale, landelijke en Europese netwerken en projecten. Een aantal Europese projecten werd in 2025 afgerond en 5 nieuwe aanvragen zijn ingediend die bij goedkeuring in 2026 starten. Daarbij onderzochten we ook kansen om de banden met Vlaamse centrumsteden en de grensregio verder te versterken.

De Europese Commissie bereidt ondertussen de nieuwe begrotingsperiode 2028–2034 voor. Breda volgt deze ontwikkelingen en levert input, onder meer via de VNG en vanuit onze voorzittersrol in de G40-themagroep Europa.

In de regio is het netwerk in 2025 verder versterkt. De Baronie groeide door naar de nieuwe GR Regio De Baronie. Daardoor kan Breda als volwaardig voorportaal van de SRBT optreden en zijn we een stevige partner in de samenwerking met Hart van Brabant. De kernagenda is vastgesteld. Daarin staat hoe partners de komende jaren samenwerken.

In 2025 is de samenwerking in het kader van de Stedelijke Regio Breda-Tilburg verstevigd langs twee sporen. Op de inhoud is in vervolg op de Ontwikkelstrategie SRBT een Uitvoeringsagenda SRBT vastgesteld. De uitvoering daarvan loopt via de uitwerking van zogenaamde bestuursopdrachten. Daarnaast zijn samenwerkingsafspraken vastgesteld waarmee er meer structuur is gekomen in het proces van de samenwerking binnen de SRBT.

Het Verhaal van Breda heeft verder vorm gekregen door het nieuwe merkkader. Dat maakt scherper wat we bedoelen met Groen, Grenzeloos en Gastvrij in onze marketing en communicatie. Samen met Breda Marketing is een werkwijze ontwikkeld om dit merkkader aan de voorkant van projecten, beleid en andere keuzes te gebruiken. Hierdoor geven de waarden ook echt richting en de belofte van het verhaal wordt waargemaakt.

Tot slot zetten we in op het versterken van vertrouwen tussen overheid en samenleving. We werkten aan verschillende initiatieven, zoals burgerschapsonderwijs, het verbeteren van de informatiepositie via de Stadsenquête, laagdrempelige wijk- en dorpsbezoeken, zoals de Smaaktafel, gastlessen over lokale politiek op VO- en mbo-scholen en de lancering van Parel van een Podcast. Dit zijn verschillende manieren om openheid te geven en het gesprek met de stad te voeren.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Gemeente betreft burgers

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat vindt dat burgers onvoldoende bij gemeentelijke plannen worden betrokken

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Realisatie 2025
28	25	20	25	20

Toelichting: Na een stijgende trend tijdens coronajaren, is deze waarde nu 2 jaar op rij weer terug rond de 20%. Dit is dezelfde waarde als voor corona. Hoe lager het percentage, hoe positiever.

Indicator: Gemeente luistert

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat vindt dat de gemeente NIET voldoende luistert naar de mening van de burgers

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Realisatie 2025
23	23	22	23	19

Toelichting: Het percentage is licht gedaald in vergelijking met vorig jaar. Dit is positief. Tegelijk blijkt uit de ruwe data geen significante afwijking van voorgaande jaren.

Indicator: Vertrouwen in de gemeente

Omschrijving: Aandeel (helemaal) mee eens met de stelling "Ik heb vertrouwen in de gemeente"

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Realisatie 2025
37	55	53	55	48

Toelichting: Er is in de afgelopen 3 jaar een licht dalende trend zichtbaar: 55% (2023), 53% (2024), 48% (2025). Overigens zijn deze waarden wel significant hoger dan in de coronajaren (37% in 2022). Zowel voor deze indicator, als de indicator Vertrouwen in de politiek, lijkt er in het jaar na de coronajaren een eenmalige hogere waarde te zijn geweest, en is de waarde nu 2 jaar op rij iets lager.

Indicator: Vertrouwen in de politiek in Breda

Omschrijving: Aandeel (helemaal) mee eens met de stelling "Ik heb vertrouwen in de politiek in Breda"

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Realisatie 2025
26	37	33	40	32

Toelichting: De waarde ligt in 2025 vrijwel gelijk aan 2024 (33%). In 2023 lag de waarde op 37%, in 2022 (coronajaar) op 26%.

Indicator: Ontwikkeling Breda

Omschrijving: Aandeel dat vindt dat het de goede kant op gaat met Breda

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Realisatie 2025
66	71	68	70	68

Thema-indicatoren

Toelichting: De waarde ligt exact gelijk met vorig jaar. Over 4 jaar is een lichte, nauwelijks significante fluctuatie zichtbaar (2022: 66%, 2023: 71%, 2024: 68%)

DE KOSTEN VAN DIT PROGRAMMA

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primaire begroting 2025	Begroting 2025 na wijziging	Jaarrekening 2025	Afwijking 2025
Lasten				
Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	18.402	18.057	15.592	2.465
Grote projecten in de stad	8.673	17.550	9.915	7.635
Dynamische stad	31.173	31.970	31.664	306
Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs	24.502	25.030	24.525	504
Verbindend bestuur	2.644	2.744	2.825	-82
Totaal Lasten	85.394	95.350	84.521	10.829
Baten				
Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	5.784	5.269	4.388	881
Grote projecten in de stad	219	10.342	6.243	4.099
Dynamische stad	566	853	747	106
Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs	2.968	3.669	3.277	392
Verbindend bestuur	0	0	893	-893
Totaal Baten	9.537	20.132	15.547	4.585
Storingsen				
Investeringsreserve programma 2	25	25	25	0
Totaal Storingsen	25	25	25	0
Onttrekkingen				
Algemene reserve programma 2	195	195	195	0
Exploitatiereserve programma 2	759	1.183	894	289
Investeringsreserve programma 2	126	126	65	61
Totaal Onttrekkingen	1.080	1.505	1.154	350
Gerealiseerd resultaat	74.802	73.739	67.845	5.894

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

De afwijking ten opzichte van de begroting is € 5,9 miljoen. Hieronder geven we per thema een nadere toelichting.

Stimuleren economische ontwikkeling in Breda: € 1,6 miljoen

- **Economische zaken: € 0,1 miljoen**

- *BredaRing: € 0,4 miljoen*
De gereserveerde kapitaallasten worden niet ingezet, omdat uit de geactualiseerde businesscase blijkt dat de BredaRing niet rendabel is. De middelen vallen vrij. Breda neemt wél deel aan de BrabantRing, een provinciaal gesloten glasvezelnetwerk.
- *Inhuurbudget: € -0,4 miljoen*
Door langdurige ziekte van medewerkers, tijdelijke inzet ter voorkoming van overbelasting en moeilijk vervulbare vacatures door arbeidsmarktkrapte, was externe inhuur noodzakelijk om de dienstverlening op peil te houden. Nu een aantal inhuurcontracten afloopt, zijn we gestart met het werven van vaste medewerkers om structurele bezetting te realiseren.
- *Bodemonderzoek bedrijventerreinen: € 0,1 miljoen*
Onderbesteding doordat bodemonderzoeksplannen zijn doorgeschoven naar 2026.

- **Acquisitie en Accountmanagement: € -0,3 miljoen**

- *Business Coach: € 0,1 miljoen*
Onderbesteding door minder coachingstrajecten en minder activiteiten, vanwege een sterkere focus op kwaliteit en doorontwikkeling.
- *Innovatiedistrict: € -0,4 miljoen*

Overbesteding wordt verklaard door:

- Begin 2025 is de 2e verdieping van B'WISE incubator opgeleverd. Oorspronkelijk zou het totale verbouwbudget ten laste komen van 2024. Door vertraging drukt echter onvoorzien een deel van deze kosten op de begroting 2025.
- Extra personele capaciteit op met name het vlak van acquisitie en projectleiding gamecluster.
- Ambtelijke uren ten behoeve van de opstelling van de gebiedsvisie Slingerweg.
- Versterking Signature Events door toevoeging extra programmaonderdelen ten behoeve van lobby en PR (bijvoorbeeld de uitreiking van de Dutch Game Awards in het Chassé Theater).

- **Grondexploitaties voor bedrijventerreinen: € 1,7 miljoen**

Dit resultaat is toe te schrijven aan verplichte tussentijdse winstnemingen die zijn genomen bij de grondexploitaties Rithmeesterpark (€ 1,2 miljoen), Werkdonken (€ 0,3 miljoen) en het Verzamelcomplex Bedrijventerreinen (€ 0,2 miljoen).

Grote projecten in de stad: € 3,3 miljoen

- CrossMark: € 2,7 miljoen**
 Binnen CrossMark is in 2025 sprake van een positief resultaat van € 2,7 miljoen. Dit wordt verklaard door zowel lagere lasten als hogere baten dan begroot. De gerealiseerde lasten (€ 2,6 miljoen) blijven aanzienlijk achter bij het bijgestelde budget (€ 5 miljoen). Dit leidt tot een voordeel van € 2,4 miljoen. Dit hangt enerzijds samen met fasering in de uitvoering van deelprojecten binnen het programma. Diverse werkzaamheden en investeringen zijn later gestart dan voorzien, waardoor uitvoeringskosten en bijbehorende kapitaallasten in 2025 lager uitvallen. De uitgaven verschuiven daarmee deels naar 2026 en volgende jaren. Anderzijds wordt de afwijking in de lasten mede verklaard door mutaties binnen de bouwgrondexploitatie (GREX) van CrossMark. De financiële effecten van deze grondexploitaties zijn verwerkt in de exploitatie van het programma. Aan de batenzijde is € 3,3 miljoen gerealiseerd. Dit is € 0,3 miljoen hoger dan het bijgestelde budget (€ 3 miljoen). Dit betreft met name opbrengsten uit grondverkoop (Klaver Jansen), resultaat op projecten en een bijdrage van derden ten behoeve van het faciliterend project Havenkwartier/Backer en Rueb. Het resultaat heeft daarmee een incidenteel karakter en hangt samen met de voortgang en planning van de gebiedsontwikkeling, waaronder de voorbereidende fase van 't Zoet.
- Verbeter Breda: € nihil**
 Door de interne overprogrammering bij Verbeter Breda in 2025 zijn er meer subsidies uitgezet dan vooraf begroot. Hierdoor ontstaat een overschrijding van € 0,1 miljoen.
 Bij het externe programmabureau Verbeter Breda is een resultaat van € 0,1 miljoen vanwege vacature resultaat. Voorgesteld wordt deze middelen over te hevelen naar 2026, omdat het om een samenwerkingsverband gaat met externe partijen. Deze partijen hebben ook een deel van hun middelen ondergebracht bij het externe programmabureau Verbeter Breda.
- Grote Projecten: € 0,6 miljoen**
 Dit positieve verschil ontstaat door lagere kapitaallasten dan verwacht op projecten Centrum Oost (€ 0,4 miljoen), Ontwikkelingen Bavel (€ 0,1 miljoen) en Gasthuisvelden (€ 0,1 miljoen). Dit hangt enerzijds samen met fasering in de uitvoering van deelprojecten binnen het programma.

Dynamische stad: € 0,2 miljoen

- Cultuurpresentatie: € 0,2 miljoen**
 Door vertraging in de aanbesteding voor Broedplaats Creative Design is € 0,2 miljoen niet besteed.

Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs: € nihil

Verbindend bestuur: € 0,8 miljoen

- Regio West-Brabant: € 0,2 miljoen**
 Het resultaat op de bijdrage van € 0,2 miljoen aan de verbonden partij is ontstaan doordat de gemeenschappelijke regeling Regio West-Brabant een positief resultaat over de jaarrekening 2024 heeft uitgekeerd.
- GR de Baronie: € 0,6 miljoen**
 Dit betreft regionale middelen van de deelnemende Baronie gemeenten die niet volledig zijn besteed in 2025 en om die reden wordt er voorgesteld om deze middelen mee te nemen naar 2026. Het betreft een opstartjaar van het nieuwe Baronie-bureau, waarin veel vacatures nog ingevuld moesten worden waardoor het volledig begrote bedrag niet is besteed.

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Beschikbare investeringen	Verwachte uitgaven 2025	Werkelijke uitgaven 2025	Onder/ overuitnutting uitgaven 2025	Vrijval 2025	Nog beschikbaar eind 2025
Ondernemend Breda						
't Zoet - Haveneiland	6.909	1.800	1.967	-167		4.942
Havenkwartier - De Strip	8.737	4.449	1.213	3.236	323	7.201
Cultuurclusters Klavers Jansen	922	620	655	-35		266
Stationskwartier	3.625	50	0	50	50	3.575
Crossmark overige	127	0	2	-2		126
Centrum Oost	5.988	6.015	3.998	2.017		1.990
Nieuwe Mark	8.760	3.455	3.195	260		5.565
Gasthuisvelden	5.619	5.619	4.651	968		968
Bavel	635	635	409	226	1	225
BredaRing	4.166	0	0	0		4.166
Verbeter Breda, bibliotheek Hoge Vucht	400	0	0	0		400
Verbeter Breda, Volkshuisvestingsfonds	1.823	340	229	111		1.594
Bewaar erfgoed	818	0	2	-2		816
Economische zaken	1.108	497	203	294		905
Grondexploitaties bedrijventerreinen	330	0	0	0		330
Totaal	49.968	23.480	16.524	6.956	374	33.069

- **Crossmark**

- *'t Zoet*

Voor de planvoorbereiding van 't Zoet is in 2025 verder gewerkt aan het ruimtelijk raamwerk, de programmering van het gebied en de uitwerking van het financiële perspectief. Eind 2025 zijn het koersdocument en het financieel perspectief afgerond en ter besluitvorming voorgelegd aan college en raad. De uitvoering is in 2025 nog niet gestart. Als gevolg hiervan zijn minder kosten gemaakt dan begroot en schuiven werkzaamheden en bijbehorende uitgaven door naar 2026 en latere jaren.

- *Havenkwartier*

Binnen het Havenkwartier zijn in 2025 voorbereidings- en afrondende werkzaamheden verricht. Het herstel van de keermuren langs de Belcrumhaven is afgerond en hiervoor heeft een eindafrekening plaatsgevonden. Dit is ruim binnen het beschikbare krediet gebleven. Voor de mobiliteitshub is de uitvoering nog niet gestart als gevolg van een vertraagde planprocedure. De voorbereiding van de uitvoering is gaande. De besteding van de bijbehorende middelen wordt naar verwachting in 2026 gerealiseerd.

- *Cultuurcluster Klavers Jansen / nieuwbouw Performing Arts*

In 2025 zijn voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd voor het cultuurcluster Klavers Jansen/nieuwbouw Performing Arts. De verdere inzet van het resterende budget is onderdeel van het nog door college en raad te nemen realisatiebesluit. Besluitvorming hierover vindt plaats in 2026.

- *Stationskwartier/Stationslaan*

De werkzaamheden binnen het Stationskwartier zijn in 2025 afgerond. Het resterende budget van circa € 0,6 miljoen wordt ingezet als bijdrage aan het groot onderhoud van de Stationslaan. De uitvoering hiervan start naar verwachting in 2026, aangezien het planproces voorspoedig verloopt.

- **Centrum Oost**

- *Oostflank*
Het project om de Vlaszak opnieuw in te richten is volgens planning verlopen in 2025. In 2026 dienen nog enkele afrondende werkzaamheden plaats te vinden, waarna in het eerste kwartaal van 2026 het project kan worden afgerond.
- *Chassekwartier*
Voor het Chassékwartier is aanvullend budget gevoteerd door de raad. In 2025 is hard gewerkt aan de haalbaarheidsstudie voor de ontwikkeling van het Chassékwartier. In 2026 wordt de haalbaarheidsstudie afgerond.
- **Nieuwe Mark:**
Realisatie van fase 2 is nog niet gestart. Voorbereidingen hiervoor worden in 2026 getroffen. Daarom wordt het restantbudget doorgeschoven naar 2026.
- **Gasthuisvelden:**
Het openstellen en inrichten van Seeligpark fase 1 vindt later plaats, omdat we het terrein later in eigendom hebben gekregen dan oorspronkelijk gepland. Daardoor is een deel van de inrichtingskosten van Seeligpark fase 1 verschoven van 2025 naar 2026. De verwachting is dat het gebiedsperspectief in 2026 daarmee kan worden vastgesteld.
- **Bavel:**
In 2025 werd bekend dat voor de gebiedsontwikkeling Bavel een milieueffectrapportage uitgevoerd moest worden (plan MER). Daarmee zijn diverse lopende trajecten stopgezet. Het is dan ook volgens verwachting dat de middelen die voor 2025 gereserveerd stonden niet volledig besteed zijn. In 2025 is er uiteindelijk wel een 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau' opgesteld. Dit vormt de basis voor de in 2026 op te stellen Plan MER.
- **Bredaring:**
Investeringsproject is gestopt in 2025.
- **Verbeter Breda, Volkshuisvestingsfonds (VHF 2):**
In de wijk Tuinzigt is gewerkt aan een samenhangend pakket maatregelen op het gebied van sociale en verkeersveilige infrastructuur. Een deel hiervan is 2025 gedekt vanuit deze cofinanciering voor VHF2, terwijl het restant in 2026 wordt ingezet.
- **Bewaar erfgoed:**
Vanwege andere prioriteiten (zoals onder andere de instandhouding van de tijdelijke depots) is dit krediet in 2025 niet uitgenut. De verwachting is dat dit krediet in de jaren 2026-2028 wordt uitgegeven.
- **Economische zaken:**
 - GameHub: Het oorspronkelijke plan voor de GameHub bij BUas is doorontwikkeld tot een ambitieuzer concept 'het Game & Tech Centre'. Hierin is ook studentenhuisvesting onderdeel van het concept. De oplevering is naar verwachting in 2030.
 - Verlichtingsplan: In samenwerking met Stedelijk Ingenieursbureau Breda (SIB) zijn plannen gemaakt om het restant in 2026 te realiseren.
- **Grondexploitaties Bedrijventerreinen**
In 2026 is de bedoeling hiervoor een langzaamverkeersroute aan te leggen bij de Slingerweg.

RESERVES

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Stand 1-1-2025	Bedrag mutaties 2025	Stand 31-12-2025
Algemene reserve programma 2	440	-195	245
Exploitatiereserve programma 2	1.375	-603	772
Investeringsreserve programma 2	2.481	360	2.841
Totaal	4.296	-438	3.858

Algemene reserve programma 2

De algemene reserve is voornamelijk opgebouwd uit de GameHub. De totaal begrote onttrekking was € 0,2 miljoen en is uitgegeven. De reserve is daarmee uitgeput.

Exploitatiereserve programma 2

De mutaties in de exploitatiereserve betreffen uitgaven voor diverse posten vanuit voorgaande budgetoverhevelingen en correcties tussen de programma's. De begrote onttrekking was € 0,2 miljoen. Hiervan is € 0,1 miljoen daadwerkelijk onttrokken. Er wordt voorgesteld het restant van € 0,1 miljoen door te schuiven.

Investeringsreserve programma 2

Met deze reserve worden specifieke, door de gemeenteraad besloten investeringen mogelijk gemaakt.

BELEIDSSTUKKEN

Achterliggende documenten bij dit programma

Naam	Soort document	Jaar
Economische visie	Kaderstellend	2019
Uitvoeringsagenda Cultuurbeleid Breda 2025-2028	Kaderstellend	2025
Cultuurbeleid Breda 2025-2040	Kaderstellend	2025
Gebiedsperspectief Gasthuisvelden West	Kaderstellend	2025
Omgevingsvisie Breda 2040	Kaderstellend	2021

Gebiedsperspectief Havenkwartier	Kaderstellend	2018
Gebiedsvisie Claudius Prinsenlaan	Kaderstellend	2019
Programma erfgoed 2019-2025 'Grondstof voor de toekomst'	Kaderstellend	2019
Nota grondbeleid 2024	Kaderstellend	2024
Detailhandelsbeleid 2022	Kaderstellend	2022
Verordening bedrijveninvesteringszone Breda-Oost 2022-2026	Kaderstellend	2021
Toekomstperspectief 't Zoet 2040	Kaderstellend	2023
Centrum Oost	Kaderstellend	2023
Nota financiële bijdragen kwaliteitsverbetering fysieke leefomgeving	Kaderstellend	2023
Onderwijsvisie 2025-2030	Kaderstellend	2025
Evenementenbeleid	Kaderstellend	2020
Ambitiedocument Erfgoed	Kaderstellend	2025
Toekomstvisie Bavel 2040	Kaderstellend	2024
Ruimtelijk economische visie 2025-2040	Kaderstellend	2025

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBONDEN PARTIJEN

Aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma leverden de volgende verbonden partijen een bijdrage. Voor de bijdrage van de verbonden partij aan de doelstellingen, belangrijkste beleidsontwikkelingen en risico's verwijzen we naar de paragraaf Verbonden partijen.

- GR Regio West-Brabant
- NV Bredase Investeringsmaatschappij (NV BrIM)
- BV REWIN West-Brabant
- NV Chassé Theater beheer
- NV Stadsherstel Breda
- BV BrabantRing
- Belgisch Nederlands Grensoverleg

Ondernemend Breda1